

Cirkulärnr: 17:52
Diariernr: 17/05513
Handläggare: Elisabeth Melin
Avdelning: Avdelningen för Vård och omsorg
Sektion/Enhet: Sektionen för socialtjänst
Datum: 2017-11-17
Mottagare: Socialnämnd
Individ- och familjeomsorg
Funktionsnedsättning LSS
Rubrik: Ersättningar och villkor vid familjehemsvård av barn,
unga och vuxna, vårdnadsöverflyttningar m.m. för år
2018

CIRKULÄR 17:52

Avdelningen för Vård och omsorg

Socialnämnd
Individ- och familjeomsorg
Funktionsnedsättning LSS

Ersättningar och villkor vid familjehemsvård av barn, unga och vuxna, vårdnadsöverflyttningar m.m. för år 2018

Cirkuläret syftar till att ge stöd och vägledning för handläggare och beslutsfattare i kommuner gällande handläggningen av ärenden som rör familjehemsvård. Eftersom det är generella rekommendationer bör de ses som ett stöd för utvecklande av kommunens egna riktlinjer för handläggningen av dessa ärenden.

I cirkuläret finns även tabeller med aktuella belopp för arvode och omkostnader för år 2018.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har inte möjlighet att ge råd avseende ersättningar i enskilda ärenden. Råd och stöd ges däremot avseende mer generella frågeställningar.

SKLs rådgivning är enbart avsedd för företrädare för kommunen vilket innebär att privata företag inte omfattas av SKLs rådgivning. Familjehem kan inte konsultera SKL utan hänvisas till berörd kommun.

Tidigare års cirkulär finns att hämta i cirkulär basen på hemsidan www.skl.se.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för Vård och omsorg

Åsa Furén-Thulin

Ersättningar och villkor vid familjehemsvård av barn och unga, vårdnadsöverflyttningar m.m.

Innehållsförteckning

1. Definition av familjehem och jourhem.....	3
2. Avtal	4
3. Former för utbetalning av ersättningarna	4
4. Arvodet.....	4
5. Extra arvode vid tjänstledighet.....	6
6. Omkostnadsersättning.....	8
7. Kostnader inför placeringen.....	10
8. Avlastning i vården.....	11
9. Socialförsäkringsförmåner.....	10
10. Försäkringar.....	12
11. Socialnämndens ersättning till särskilt förordnad vårdnadshavare.....	14
12. Familjehemsersättning vid placering av barn och unga enligt SoL och LSS.....	16
Familjehemsersättning vid förälder/barnplacering enligt SoL och LSS.....	17
Familjehemsersättning vid placering av vuxen enligt SoL	18
Ersättning till kontrakterade jourhem.....	19

1.a Definition av familjehem

Familjehem definieras i 3 kap. 2 § socialtjänstförordningen (2001:937) (SoF) på följande sätt ”Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt.”

I 2 § förordningen (1993:1090) till lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade anges att denna definition även gäller för familjehem som beviljats som en insats enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Det kan sålunda noteras att ett familjehem inte kan bedrivas yrkesmässigt till skillnad från HVB där det enligt 3 kap. 1 § SoF krävs att verksamheten bedrivs yrkesmässigt. Med yrkesmässighet avses i detta sammanhang att verksamheten bedrivs kontinuerligt och i förvärvssyfte (prop. 1996/97: 124 s. 146).

Definitionen gäller även för s.k. konsulentstödda familjehem, det vill säga familjehem som förmedlas av en privat konsulentverksamhet och därifrån får stöd och handledning genom en konsulent. Placeringar i konsulentstödda familjehem omfattas av samma regelverk som andra familjehemsplaceringar. Den enda formella skillnaden är att socialnämnden har uppdragit till konsultbolaget att ge utbildning, råd, stöd och annan hjälp till familjehemmet.

Ett barn får inte utan socialnämndens medgivande eller beslut om vård tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem.

1.b Definition av jourhem

Ett enskilt hem som vid upprepade tillfällen tar emot barn för tillfällig vård och fostran benämns jourhem i lagen. För dessa hem finns i 6 kap. 6 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) särskilda regler Jourhemmen är ofta kontrakterade av en eller flera kommuner för ett visst antal platser. Det förekommer även privat så kallad konsulentstött jourhemsverksamhet, som förmedlar platser i jourhem och kan ge dessa handledning. Ett enskilt hem som, efter beslut av socialnämnden, vid enstaka eller upprepade tillfällen tar hand om ett och samma barn är inte att anse som jourhem. För att säkerställa att hemmet kan tillgodose de krav som ställs på kvalitet och säkerhet finns ett lagstadgat krav på att hemmet ska vara utrett i motsvarande omfattning som gäller för ett familjehem. Det är den socialnämnd som beslutar om en placering av ett barn som ansvarar för att hemmet är utrett. Vid utredning av ett jourhem gör socialnämnden en bedömning av hemmets allmänna förutsättningar att erbjuda barn tillfällig vård och fostran.

Nämndens ställningstagande efter utredning kan kompletteras med att hemmet är lämpligt för en viss åldersgrupp, innehålla förbehåll om ett visst antal barn o. dyl. Socialtjänsten kan placera barn i ett jourhem som är utrett och befunnits lämpligt av en annan socialnämnd, t.ex. socialnämnden i den kommun där jourhemmet är beläget.

Om socialtjänsten väljer att anlita en enskild verksamhet som svarar för konsulentstöd till jourhem/familjehem kvarstår kravet på att hemmet ska vara utrett av en socialnämnd och att utredningen ska vara aktuell.

2. Avtal

Socialnämnden är enligt 6 kap. 6 b § SoL skyldig att ingå avtal med dem som nämnden avser att anlita som familjehem. Avtalet bör utgå från vårdplanen och genomförandeplanen (om en sådan har hunnit upprättas) och beskriva vad som ingår i nämndens respektive familjehemmets åtagande för att nå målen i dessa planer. Det ska exempelvis framgå vem som är ansvarig för att olika insatser kommer till stånd, såsom hälso- och sjukvårdsinsatser och stödinsatser i skolan. En annan fråga som bör regleras är vad som ska gälla om familjehemmet vill ta emot ytterligare ett barn.

Av avtalet bör också framgå vad uppdraget omfattar, vilket stöd familjehemmet kan få, ersättningar, försäkringar, uppsägningstider m.m.

Det är rimligt med en uppsägningstid på en månad. I ärenden där nämnden krävt att en person är tjänstledig för att vara hemma med barnet under en bestämd period kan det finnas skäl att bestämma en längre uppsägningstid, dock högst 3 månader.

Uppsägningen bör ske skriftligen och i så god tid att sista dagen för placeringen sammanfaller med uppsägningstidens sista dag.

3. Former för utbetalning av ersättningar

Uppdraget som familjehem får inte bedrivas yrkesmässigt (se ovan) och arvodet ska beskattas som inkomst av tjänst.

Det är således inte möjligt att utbetala ersättningen som en vårddygnsavgift till familjehemmets eventuella näringsverksamhet och att familjehemmet själv betalar skatt och sociala avgifter.

4. Arvodet

4.1 Allmänt

Arvodet är en skattepliktig inkomst, som beskattas som inkomst av tjänst. Det kan fördelas mellan familjehemsföräldrarna eller utbetalas till en av dem enligt deras önskemål.

Socialnämnden ska göra avdrag för preliminärskatt och betala sociala avgifter. Dessutom ska man lämna kontrolluppgift till Skatteverket över utbetalda arvoden och omkostnadsersättningar. Familjehemmet ska uppmanas att inlämna en A-skattsedel.

Uppdraget att vara familjehem är inte semestergrundande.

Arvodet är såväl sjukpenning- som pensionsgrundande. Det berättigar däremot inte till tjänstepension.

Socialnämnden ska inte betala sjuklön under de första fjorton dagarna av en sjukperiod eftersom det inte föreligger något anställningsförhållande. En familjehemsförälder ska sjukanmäla sig direkt till försäkringskassan för att få sjukpenning.

Familjehemsuppdraget ger inte rätt till A-kassa men räknas som så kallad ”överhoppningsbar tid” i arbetslöshetsförsäkringen på samma sätt som vård av barn.

Genom arvodet ersätts familjehemmet för den tid som åtgår för uppdraget. En familjehemsförälders åtaganden är att fungera som förälder i vardagssituationen dvs. gå på föräldramöten, delta i utvecklingssamtal i förskola och skola, besök hos tandläkare och läkare, ta emot företrädare för socialnämnden och delta i fortbildning och handledning. SKLs rekommendationer är tillämpbara även för familjehem som består av anhöriga eller andra närstående och som fått sitt uppdrag av socialnämnden. Beroende på omständigheterna kan det i vissa fall vara rimligt att enbart betala ut omkostnadsersättning, exempelvis vid en kortare placering hos anhöriga som inte är utredda för ett familjehemsuppdrag.

4.2 Arvodet följer löneutvecklingen

Arvodet följer löneutvecklingen i vårddyrken som t.ex. vårdare, barnskötare, vårdbiträden, behandlingsassistenter. Det innebär att arvodet omräknas varje år med den procentsats som motsvarar den senast kända genomsnittliga löneökningen för dessa yrkesgrupper. Uppgifter om den procentuella löneökningen hämtas årligen från SKLs lönestatistik. Omräkningen gäller fr.o.m. den 1 januari respektive år och innebar en höjning av arvodet för år 2018 med 1,9 %.

Arvodet är uppdelat på tre åldersklasser 0 -12 år, 13 -19 år samt vuxna. Om det är motiverat kan arvodet förändras när som helst under placeringen utifrån avtalet eller på grund av andra omständigheter.

4.3 Förhållanden som kan motivera ett högre arvode inom intervallet

För varje barn fastställs ett bestämt arvode per månad. Vid en nyplacering kan det ibland vara svårt att bedöma den placerades behov av insatser och därmed vilken arbetsinsats som kommer att krävas av familjehemmet. Inledningsvis kan då arvodet bestämmas för en begränsad period t.ex. 3 månader. Därefter bör det finnas bättre förutsättningar att fastställa nivån på det fortsatta arvodet.

Barn som placeras i familjehem kan ha sociala problem, funktionsnedsättning eller andra vårdbehov av varierande omfattning. Det kan även finnas ett skyddsbehov. De rekommendationer till arvodering som SKL lämnar har tagit hänsyn till detta.

Rekommendationerna gäller oavsett vilket lagrum som placeringen (SoL, LVU) eller insatsen (LSS) grundar sig på.

I det följande lämnas exempel på förhållanden som, ensamma eller tillsammans, kräver ökade arbetsinsatser och kunskaper vilket motiverar en höjning av arvodet inom ramen för rekommendationerna.

- * starkt utagerande beteende hos barnet eller den unge
- * starkt hämmat beteende: passiv, depressiv, ängslig, inbunden
- * specifika skolproblem: skolk, anpassningsproblem, konflikter

- * missbruk av beroendeframkallande medel
- * negativt beteende: kriminalitet, asocialitet, vagabondering, prostitution
- * fysisk och psykisk funktionsnedsättning, intellektuell funktionsnedsättning
- * kroppslig sjukdom av kronisk karaktär, allergier, eksem och liknande som ställer krav på särskilda insatser
- * omfattande kontakter med sjukvården, barn- och ungdomspsykiatri och myndigheter
- * omfattande kontakter med anhöriga eller andra närstående personer.

Det kan förekomma att ett enskilt barn har så omfattande behov av vård och omsorg att det finns skäl att fastställa arvodet till en nivå som överstiger förbundets rekommendationer.

Som exempel kan nämnas omfattande funktionsnedsättning eller sjukdomar som gör att familjehemsuppdraget inte går att kombinera med förvärvsarbete.

4.4 Omständigheter som kan reducera arvodet och omkostnadsersättningen

Det förekommer att familjehem behöver avlastning i vården av barn som till följd av funktionsnedsättning, sjukdom eller liknande är särskilt vårdkrävande. Det är fråga om placeringar där barnet regelbundet kommer att vistas utanför familjehemmet.

När nämnden vid en nyplacering fastställer ersättningen till familjehemmet är detta en omständighet att beakta och kan medföra att såväl arvode som omkostnadsersättningen eller endera av dem bestäms till en lägre nivå än om barnet varit heltid i familjehemmet.

Frågan om reduktion av ersättningarna kan även uppkomma under en pågående placering. Det blir då fråga om en överenskommelse om hur barnets frånvaro påverkar familjehemets kostnader och arbetsinsats och därmed storleken på arvodet och omkostnadsersättningen.

Frågan om förändringar i ersättningarna kan bli aktuell när ett familjehem placerat barn ska gå i skolan på annat håll och behöver bo där under skoltid samtidigt som placeringen i familjehemmet behöver kvarstå.

4.5 Kompensation genom tillfällig föräldrapenning

I SKLs rekommendationer har hänsyn tagits till att alla barn kan drabbas av tillfälliga sjukdomar t.ex. förkylningar och behöva ha en vuxen hemma hos sig. Familjehemets inkomstbortfall kompenseras då via den tillfälliga föräldrapenningen.

Ansökan om tillfällig föräldrapenning görs hos Försäkringskassan. Kommunen behöver inte kompensera för resterande inkomstbortfall.

5. Extra arvode vid tjänstledighet under en tidsbegränsad period

Frågan om ett extra arvode kan bli aktuellt när nämnden rekryterar ett familjehem där familjehemsföräldrarna förvärvsarbetar och någon av dem behöver vara tjänstledig under en tidsbegränsad period för att vara hemma med barnet.

5.1 Under inskolningsperioden

Vid alla placeringar är det rimligt att en vuxen avstår från förvärvsarbete och finns med barnet under en inskolningsperiod. Nämnden och familjehemmet ska ha kommit överens om detta i förväg och tidsbegränsat denna period. Inskolningsperioden kan förlängas om det finns särskilda skäl. Nämnden föreslås kompensera familjehemsföräldern för dennas inkomstbortfall inklusive semesterersättning med ett extra arvode. För samma tid utbetalas det arvode som har fastställts utifrån barnets förhållande.

5.2 Vid tidsbegränsad tjänstledighet

Det kan också förekomma att nämnden, med hänsyn till det placerade barnets behov, begär att en vuxen ska finnas hemma under en längre period. En sådan period ska tidsbegränsas och kan förlängas vid behov. Frågan blir aktuell vid t.ex. spädbarnsplaceringar. Den familjehemsförälder som då tar en tidsbegränsad tjänstledighet förlorar sin förvärvsinkomst. Nämnden föreslås kompensera för detta inkomstbortfall inklusive semesterersättning. För samma tid utbetalas det arvode som har fastställts utifrån barnets förhållanden.

Extra arvodet är således sjukpenning- och pensionsgrundande men berättigar inte till tjänstepension.

5.3 Ingen kompensation till hemarbetande familjehemsförälder

Det kan förekomma att ett barn har så stora omvårdnadsbehov p.g.a. sitt sjukdomstillstånd eller svår funktionsnedsättning att det krävs en vuxen hemma på heltid. Ett sådant familjehemsuppdrag kommer sannolikt att bestå under överskådlig tid och är inte möjligt att kombinera med förvärvsarbete. Nämnden söker då ett familjehem som väljer att vara familjehem på heltid, kanske som alternativ till förvärvsarbete. I sådant fall har familjehemsföräldern gjort valet att avstå från förvärvsarbete för att vara familjehem. Det innebär att det inte finns någon förvärvsinkomst att kompensera för.

Socialnämnden får, för ett sådant uppdrag, bestämma arvodesnivån utifrån vad som kan överenskommas och utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

5.4 Barn som kan ha rätt till personlig assistans enligt LSS

Familjehemsföräldrarnas uppdrag från kommunen är att ge barnet vård och fostran samt den omsorg som föräldrar annars ansvarar för. Svårt funktionsnedsatta barn kan kräva mer. Om barnet omfattas av LSS kan barnets behov av stöd och service ges genom att barnet beviljas personlig assistans enligt LSS t.ex. finansierad genom assistansersättning från Försäkringskassan. Assistansen kan utföras av familjehemsförälder eller någon utomstående.

Vem som utför sådan assistans har betydelse för nivån på arvodet och om kompensation för inkomstbortfall från förvärvsarbete ska ges.

6. Omkostnadsersättning

6.1 Allmänt

Familjehemmen får göra avdrag i sin deklaration för den del av omkostnadsersättningen som överstiger 5 000 kronor per år. Staten bestämmer om eventuella begränsningar i rätten till avdrag för utgifter som uppkommer i samband med förvärvsinkomster.

SKL har höjt omkostnadsersättningen i rekommendationerna framåt med 130 kronor per månad och uppdragstagare. Omkostnadsersättningen ska kompensera uppdragstagaren för de faktiska omkostnader som uppdrag medför.

Höjningen av omkostnadsersättningen på 130 kronor per månad och uppdragstagare ska läggas på den ordinarie omkostnadsersättningen. Alltså inte per uppdrag!

Utbetalas endast av en placerande socialnämnd i en kommun.

De 130 kronor per månad är inte inkluderad i de belopp och procentsatser som finns i SKLs rekommendationerna.

Omräkning av rekommendationerna sker årligen med prisbasbeloppet.

I de fall socialnämnden betalar en högre omkostnadsersättning än SKLs rekommendation ska nämnden kunna redovisa den ekonomiska beräkning som ligger till grund för ersättningen. Beräkningen och skälet till den högre ersättningen ska dokumenteras i familjehemsakten.

Familjehemmet ska kunna få en skriftlig information att lämna till Skatteverket avseende den ekonomiska beräkningen och skälen till den högre omkostnadsersättningen. En sådan uppgift lämnas utan att den placerades namn anges.

Den omkostnadsersättning som utbetalats ska redovisas på kontrolluppgiften till Skatteverket.

Omkostnadsersättningen är varken sjukpenning- eller pensionsgrundande.

6.2 Principerna för omkostnadsersättningen

Omkostnadsersättningen är till för att täcka de merkostnader som familjehemmet får när det tar emot barnet i sin familj. Ersättningen utgörs dels av en åldersfördelad schablon, som kallas grundkostnad, dels av tilläggskostnader som beräknas individuellt efter det placerade barnets eventuella speciella behov.

Omkostnadsersättningen höjs när barnet fyller 13 år.

Omkostnadsersättningen följer kostnadsutveckling genom koppling till prisbasbeloppet.

Konsumentverkets beräkningar av kostnader för olika hushåll och för barn i olika åldrar har beaktats vid beräkningen av omkostnadsersättningens storlek. Nivån är satt med beaktande av att de placerade barnen har stora behov. Hänsyn har också tagits till att familjehemmen vanligen har en högre standard än den som ligger till grund för Konsumentverkets beräkningar.

6.3 Barnets grundkostnad

Grundkostnaden beräknas täcka barnets normala och löpande behov för försörjning och livsföring i övrigt. Den är lika för alla barn i åldersgruppen.

I grundkostnaden ingår kostnader för barnets livsuppehälle och del i de gemensamma hushållsutgifterna. Exempel på sådana utgifter är livsmedel, kläder, skor, personlig hygien, fickpengar, lek och fritid, förbrukningsvaror, möbler, husgeråd, textilier, TV, telefon och normalt slitage.

Omkostnadsersättningen inkluderar barnbidrag alternativt studiebidrag som ska dras av då det går direkt till familjehemmet alternativt ungdomen.

Ersättningen utgår från att familjehemmet tar emot barnet i sin befintliga bostad, vilket innebär att placeringen inte medför högre bostadskostnad eller högre hyra. Hänsyn har tagits till att familjehemmet får kostnader för ökad förbrukning av el, vatten och normalt slitage.

Om familjehemmet behöver byta till en större och dyrare bostad eller göra en ombyggnad kan ersättningen höjas med den merkostnad som uppkommer i form av högre hyra eller högre nettoutgift för ränta och drift i eget boende. Amorteringar på lån kan inte ersättas av kommunen utan blir en kapitaltillgång som tillkommer familjehemmet. Motsvarande gäller då familjehemmet avser att köpa en större bil.

6.4 Barnets tilläggskostnader

Barnets individuella behov kan medföra att det finns utgifter som tillkommer utöver grundkostnaden. Exempel på sådana kostnader är barn-/skolbarnomsorgsavgift, kostnader för umgängesresor till föräldrar eller andra närstående, specialkost, glasögon eller linser, kostsamma fritidsaktiviteter såsom ishockey, balett, ridning, semesterresor samt eventuella avgifter för färdtjänst. Barn i familjehemsvård omfattas av samma högkostnadsskydd för läkarvård och medicin, som familjens övriga barn.

Ett familjehem kan vara beläget så att allmänna kommunikationer saknas eller att barnet inte klarar att själv förflytta sig. Då kan milersättning utgå till familjehemmet som motsvarar högsta skattefria milersättningen, som årligen fastställs av Skatteverket, f.n. 18.50 kr/mil. Detta sker i samråd med ansvarig handläggare i ärendet.

Kostnader som är regelbundet återkommande kan schabloniseras och betalas som en fast tilläggskostnad per månad medan andra kostnader uppkommer mer sällan och prövas när det är aktuellt.

6.5 Extra utrustning till barnet

Det är inte möjligt att ha generella rekommendationer när det gäller nivån på olika tilläggskostnader som kan bli aktuella. Det kan t.ex. vara fråga om inköp av cykel, moped, mobiltelefon, surfplatta eller en dator. I det fall barnet har egna tillgångar, t.ex. pengar på ett spärrat konto, bör kontakt tas med överförmyndaren för att få pengar till den extra utrustning som barnet behöver. Behovet kan även tillgodoses genom att nämnden beviljar kostnaderna för sådana inköp. Denna extra utrustning tillhör barnet vid en eventuell flytt från familjehemmet.

7. Kostnader inför placeringen

7.1 Kläder m.m.

Socialnämnden ansvarar för att de som placeras i familjehem är utrustade med de kläder som behövs för den närmaste årstiden. Barnet kan även ha behov av leksaker, fritidsutrustning och liknande för att finna sig tillrätta och få en meningsfull tillvaro och trivsel.

Vad som ska köpas beror på hur ett visst barns behov ser ut, vad barnet redan har och hur länge placeringen förväntas pågå.

Det kan vara lämpligt att barnet och familjehemmet, i samråd med socialtjänsten, gemensamt planerar vad som ska köpas.

7.2 Basutrustning

Familjehemmet behöver eventuellt utrusta det rum som barnet ska bo i. Barnet behöver utrustning för att sova, förvara kläder, leksaker m.m. Skolbarn behöver plats för läsläsning. Vilken utrustning som behöver skaffas får bedömas utifrån vad som finns, vad barnet behöver utifrån sin ålder och intressen och hur länge placeringen beräknas pågå.

Det är tänkt att framtida kompletteringar av utrustningen ska finansieras inom ramen för den löpande omkostnadsersättningen. Extra ersättning till utrustning av dyrare slag eller p.g.a. extremt slitage får prövas särskilt i varje enskilt fall.

Om den placerade är ett barn med funktionsnedsättning kan det behövas särskild utrustning eller anpassning i hemmet.

8. Avlastning i vården

Det placerade barnet kan ha stort behov av tillsyn och vård till följd av t.ex. funktionsnedsättning, sjukdom eller beteendestörningar. Detta kan medföra att familjehemmet behöver avlastning, vilket t.o.m. kan vara en förutsättning för att familjehemsvården ska kunna genomföras. Den placerande socialnämnden ansvarar för att familjehemmet får det stöd och den hjälp som behövs, vilket framgår av 6 kap. 7 § SoL.

I första hand kan avlastning ske genom att barnet får plats i förskola eller inom skolbarnsomsorgen. Avlastningen kan även ske genom att en person kommer till familjehemmet och tar hand om barnet i den omfattning som behövs i det enskilda fallet.

I vissa fall är det lämpligare att avlastning sker genom att barnet vistas på annan plats t.ex. i en annan familj (kontaktfamilj). Vilken typ av avlastning som ska väljas och omfattningen bedöms efter omständigheterna i det enskilda fallet.

Kostnaderna för sådana insatser, oavsett i vilken form den ges, betalas av den placerande nämnden som också beslutat om insatsen, se 2 a kap. 4 § SoL.

Barn med svåra funktionsnedsättningar, som vistas i familjehem som en insats enligt 9 § 8 LSS, kan beviljas insatsen avlösarservice i hemmet enligt 9 § 5 LSS,

korttidstillsyn som en förlängning av skolbarnsomsorgen enligt 9 § 7 LSS och korttidsvistelse utanför det egna hemmet enligt 9 § 6 LSS.

Ett beslut om sådana insatser enligt LSS får fattas av den nämnd som beviljat insatsen enligt 9 § 8 LSS.

9. Socialförsäkringsförmåner m.m.

9.1 Allmänt barnbidrag regleras i lag om allmänna barnbidrag. Barnbidraget lämnas från och med månaden efter den då barnet fötts eller den tid rätten till bidraget annars uppkommit. Det utbetalas t.o.m. det kvartal då barnet fyller 16 år. Barnbidrag betalas ut till barnets föräldrar om någon av dem är vårdnadshavare.

När ett barn placeras i familjehem ska nämnden enligt 16 kap. 18 § socialförsäkringsbalken (2010:110) (SFB) göra en framställan till försäkringskassan om att barnbidraget ska utbetalas till en familjehemsförälder.

Barnbidraget eller studiebidraget reducerar nivån på den omkostnadsersättning som kommunen betalar. Familjehemmet får således genom barnbidrag/studiebidrag och kompletterande omkostnadsersättning sina merkostnader för uppdraget täckta.

Frågor om aktuella belopp, åldersgränser m.m. som rör allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag kan ställas till Försäkringskassan.

9.2 Föräldrapenning

Familjehemsföräldrar har inte rätt till föräldrapenning när de tar emot ett familjehems placerat barn.

Den som utsetts till särskilt förordnad vårdnadshavare har däremot rätt till föräldrapenning.

9.3 Tillfällig föräldrapenning vid barns sjukdom

Det är inte ovanligt att barn blir sjuka och inte kan vara i förskolan eller skolan. En familjehemsförälder som stannar hemma har då rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn som inte fyllt 12 år.

Om det placerade barnet har en funktionsnedsättning och tillhör någon personkrets enligt 1 § LSS kan tillfällig föräldrapenning ges för vård av barn som inte fyllt 16 år. När det gäller ett barn med sådant funktionshinder är rätten till tillfällig föräldrapenning utökad på olika sätt.

Familjehemsföräldrarna bör informeras om rätten till tillfällig föräldrapenning. Kommunen behöver inte betala ersättning för mellanskillnaden mellan den tillfälliga föräldrapenningen och förvärvsinkomsten. För ett barn med hög sjukfrånvaro bör i stället kompensation ske genom nivån på det löpande arvodet.

Frågor som rör villkoren för tillfällig föräldrapenning kan ställas till Försäkringskassan.

9.4 Vårdbidrag

En familjehemsförälder har inte rätt till vårdbidrag för ett placerat barn som till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning behöver särskild tillsyn eller har merkostnader. Det med anledning av att den vård barnet kan få i familjehemmet i de allra flesta fall avser samma hjälpbehov som legat till grund för bedömningen av rätten till vårdbidrag.

Den som utsetts till särskilt förordnad vårdnadshavare har samma rätt till vårdbidrag som ett barns förälder. Vårdbidrag utges dels som ersättning för tillsynen och vården dels för uppkomna merkostnader.

Frågor rörande aktuella belopp och villkor för vårdbidrag kan ställas till Försäkringskassan.

9.5 Handikappersättning

I de fall en ungdom som vistas i familjehem har rätt till handikappersättning utbetalas ersättningen till denne själv eller dennes gode man eller förvaltare. Handikappersättningen är till för att ersätta de merkostnader som uppkommer till följd av funktionsnedsättningen. Ersättningen har betydelse vid beräkning av eventuella tilläggskostnader i omkostnadsersättningen.

Frågor rörande aktuella belopp och villkor för handikappersättning kan ställas till försäkringskassan.

9.6 Bilstöd

Bilstöd ges till den som stadigvarande vårdar ett barn i sitt hem t.ex. familjehemsföräldrar och särskilt förordnade vårdnadshavare. Familjehemsföräldrar kan således i vissa fall få bilstöd från Försäkringskassan för inköp och anpassning av en bil med anledning av det placerade barnets funktionsnedsättning. För närmare information hänvisas till Försäkringskassan.

9.7 Färdtjänst

Färdtjänst är en del av den allmänna kollektivtrafiken och regleras i en särskild lag, lagen om färdtjänst samt i lag om riksfärdtjänst.

Ansökan om tillstånd till färdtjänst ska sökas hos den kommun där sökande är bosatt eller hos den till vilken kommunen överlåtit sina uppgifter enligt färdtjänstlagen. En sådan ansökan kan göras av den sökande eller av en legal företrädare för denna.

10. Försäkringar

Det är viktigt att enskilda personer och familjer (uppdragstagare) som engageras för samhällliga vårduppgifter så långt som möjligt skyddas mot skador som den placerade eller den som får en insats kan förorsaka. Det kan bli fråga om skador på såväl personer som egendom. I vissa fall kan skadorna bli både omfattande och kostsamma. I en del fall kan det krävas höga ersättningar för att åtgärda och ersätta vad som skadats. Mot den bakgrunden är det viktigt att kommunen ser över sina försäkringar och att den som är uppdragstagare ser över sitt försäkringsskydd.

10.1 Hemförsäkringen

De olika försäkringsbolagen kan skilja sig åt beträffande vad som ingår i hemförsäkringen. Familjehemmet bör därför uppmanas att kontakta sitt försäkringsbolag för att kontrollera om försäkringen även omfattar den placerade och förutsättningarna för detta t.ex. kan det krävas att barnet är folkbokfört i familjehemmet.

Om den placerade har förorsakat skador som omfattas av hemförsäkringen bör familjehemmet göra en skadeanmälan till sitt försäkringsbolag och även till socialnämnden. I de fall familjehemmet får ta egna försäkringar i anspråk bör socialnämnden ersätta dem för självrisk.

Det är viktigt att informera familjehemmet om att de ska göra anmälan vid varje skadetillfälle och inte samlar på hög för att återkomma i efterhand med krav på ersättning för sammanlagda kostnader för ett antal skador.

10.2 Kommunens ansvarsförsäkring

Ett viktigt komplement till familjehemmets hemförsäkring är den ansvarsförsäkring som de flesta kommuner tecknat för bl.a. personer som placerats i familjehem. Kommuner utan sådan försäkring tillämpar ett motsvarande ersättningssystem för skador som orsakats av den placerade. Försäkringsvillkoren och självrisk kan variera. Det är viktigt att kontrollera om försäkringen gäller utanför Sverige, t.ex. vid en semesterresa eller behöver förstärkas vid en utlandsresa.

När det uppkommer en skada som kan omfattas av ansvarsförsäkringen bör familjehemmet omgående göra en anmälan till socialnämnden. Nämnden lämnar utan egen värdering anmälan vidare till sitt försäkringsbolag eller motsvarande. Det ska aldrig behöva uppstå en diskussion mellan nämnden och familjehemmet om huruvida det rör sig om ett försäkringsfall eller inte. Det är en diskussion som försäkringsbolaget får ta. Försäkringsbolaget (motsvarande) tar kontakt med familjehemmet, utreder om det rör sig om ett försäkringsärende och reglerar i så fall detta.

Socialnämnden bör ha rutiner för hur och till vem försäkringsärenden ska anmälas.

Kommunens ansvarsförsäkring omfattar även skador som kan gälla kontaktfamiljer och kontaktpersoner.

10.3 Barnets försäkringsskydd

Barn som är i förskola, skolbarnsomsorg och skola är vanligtvis olycksfallsförsäkrade under tiden i verksamheten men ibland även på sin fritid. Nämnden bör kontrollera vad som gäller beträffande det placerade barnet och vid behov komplettera försäkringsskyddet.

Nämnden avgör själv om försäkringsskyddet även ska omfatta skador till följd av sjukdom.

10.4 Uppdragstagares försäkringsskydd

Uppdragstagare, t.ex. familjehem, omfattas inte i sitt uppdrag av sådana kollektiva olycksfalls- eller arbetsskadeförsäkringar som gäller för anställda. De får själva efter eget önskemål ordna med ett motsvarande försäkringsskydd.

Socialnämnden kan ersätta dem för premien i en privat försäkring liknande den kollektiva olycksfalls- och arbetsskadeförsäkringen.

10.5 Skador förorsakade av annan

Kommunens ansvarsförsäkring omfattar inte skador som förorsakats av besökande till den placerade t.ex. barnets föräldrar, anhöriga, bekanta.

Om ett familjehem begär ersättning i ett sådant fall får socialnämnden ta ställning i ersättningsfrågan. Det är inte självklart att nämnden ska ersätta sådana skador eller förluster. En bedömning får då göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

11. Socialnämndens ersättning till särskilt förordnad vårdnadshavare

En särskilt förordnad vårdnadshavare har ingen försörjningsskyldighet för barnet. Den socialnämnd, som ansökt om vårdnadsöverflyttningen, har därför fått rätt att fortsätta betala dem en skälig ersättning. Detta framgår av 6 kap. 11 § SoL och gäller oavsett om familjehemsplaceringen skett med stöd av SoL eller LVU. Inget hindrar att detta även tillämpas i det fall barnet varit placerat som en insats enligt 9 §8 LSS.

En skälig ersättning bör motsvara vad som tidigare utbetalts som familjehemsersättning d.v.s. arvode och omkostnadsersättning. Denna ersättning ska reduceras med pengar som kommer från annat håll avseende vård och omkostnader t.ex. underhållsbidrag, underhållsstöd, pension, vårdbidrag, barnbidrag, avkastning av kapital och socialförsäkringsförmåner.

När det gäller bistånd till andra kostnader än arvode och omkostnadsersättning får vårdnadshavaren vända sig till sin vistelsekommun.

Barnet har heller inte rätt till arv efter en sådan vårdnadshavare.

En särskild förordnad vårdnadshavare får använda barnets tillgångar till barnets försörjning och nytta på samma sätt som en förälder. Observera dock att barnets tillgångar är spärrade gentemot den särskilt förordnade vårdnadshavaren. Denne måste därför ansöka om överförmyndares tillstånd för att ta ut pengar från barnets konto, omplacera värdehandlingar m.m.

11.1 Underhållsbidrag

Barnets föräldrar är fortfarande försörjningsskyldiga för sitt barn och ska betala underhållsbidrag till de särskilt förordnade vårdnadshavarna. Underhållsbidrag beräknas enligt bestämmelserna i föräldrabalken.

Underhållsbidrag kan fastställas i dom eller genom avtal mellan barnets föräldrar och de en särskild förordnad vårdnadshavare.

11.2 Underhållsstöd

Om föräldrarna inte alls eller endast i begränsad omfattning betalar underhållsbidrag kan de särskilt förordnade vårdnadshavarna ha rätt till underhållsstöd enligt bestämmelserna i 18 kap. SFB.

De särskilt förordnade vårdnadshavarna ska i sådant fall göra ansökan om underhållsstöd hos Försäkringskassan. Underhållsstöd kan utbetalas i förhållande till båda föräldrarna. Det innebär att två underhållsstöd per månad kan utbetalas, f.n. 2 ggr 1573 kronor.

11.3 Barnpension och andra pensionsförmåner

Barnet har rätt till barnpension om den ena eller båda föräldrarna är avlidna. Barnpensionen utgår enligt bestämmelser i det allmänna pensionssystemet och är tänkt att ersätta en del av den försörjning som den avlidne föräldern bidrog med. Det förekommer även att barnet har pension från annat håll t.ex. privata pensionsförsäkringar.

Den av barnets föräldrar som lever ska ansöka om och uppbära sådan pension för barnets räkning. Barnets pensionsförmåner kommer att utbetalas till den efterlevande föräldern om inget annat bestäms.

Om båda föräldrarna är avlidna ska barnets vårdnadshavare ansöka om pensionerna.

Det finns ingen möjlighet för kommunerna att uppbära barnets pensionsförmåner.

Om socialnämnden har anledning att misstänka att föräldrarna inte kommer att förvalta barnpensionen på ett betryggande sätt, i enlighet med barnets behov och nytta, är socialnämnden enligt 5 kap. 3 § p. 3 SoF skyldig att göra en anmäla till överförmyndaren..

Överförmyndaren kan då besluta om en medförmyndare som får i uppdrag att förvalta barnets tillgångar ensam eller tillsammans med barnets förälder, se 10 kap 8 § föräldrabalken (1946:381) (FB).

Det är inte möjligt att träffa frivilliga överenskommelser om att den efterlevande föräldern ska betala utöver vad kommunen lagligen har rätt att ta ut för barnets vård.

11.4 Barnbidrag

Allmänt barnbidrag betalas ut till vårdnadshavaren.

11.5 Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning

Den som utsetts till särskilt förordnad vårdnadshavare har rätt till föräldrapenning. Detta framgår av 11 kap. 4 § p. 3 SFB. Rättslig vårdnadshavare som inte är förälder och som har vård om barnet har rätt till föräldrapenningförmåner på samma sätt som ett barns föräldrar.

11.6 Vårdbidrag

Särskilt förordnad vårdnadshavare, som inte är ett barns förälder men som har vården om barnet, har enligt 22 kap. 2 § p. 3 SFB samma rätt till vårdbidrag som en förälder.

12.

Ersättningar vid familjehemsvård av barn och unga enligt SoL, LVU och LSS för år 2018

Omkostnadsersättning

Beräkning av rekommenderad omkostnadsersättning för år 2018. Beloppen är beräknade på 2018 års prisbasbelopp, 45 000 kronor och inkluderar barnbidrag alternativt studiebidrag som ska dras av då det går direkt till familjehemmet alternativt den unge. *Individuell bedömning måste göras utifrån vilka kostnader som kan komma i uppdraget.*

Beloppen i tabellen inkluderar inte höjningen av omkostnadsersättningen 130 kronor per månad och uppdragstagare utan ska läggas på den ordinarie omkostnadsersättningen. Utbetalas endast av en placerande socialnämnd i en kommun.

Omkostnadsersättningen är till för att täcka de merkostnader som familjehemmet får när det tar emot barnet i sin familj. Ersättningen utgörs dels av en åldersfördelad schablon, som kallas grundkostnad, dels av tilläggskostnader som beräknas individuellt.

Ålder	Grundkostnad		Tilläggskostnad högsta skattefria inklusive grundkostnad	
	Kronor	% av prisbasbeloppet	Kronor	% av prisbasbeloppet
0 -12	3 938 kr	105 %	5 625 kr	150 %
13 - 19	4 500 kr	120 %	6 375 kr	170 %

Arvodesersättning

Beräkning av rekommenderad arvodesersättning för år 2018. Ersättningen grundar sig på löneläget för vissa yrkesgrupper inom vårdsektorn, utgår från aktuell lönestatistik och är per månad fr.o.m. januari 2018. Arvodet har räknats upp med 1,9 % för år 2018. *Individuell bedömning måste göras utifrån vilken arbetsinsats uppdraget kräver.*

Ålder	Grundarvode	Exempel på förhöjt arvode inklusive grundarvode		
		9 690 kr	11 513 kr	13 629 kr
0 -12	6 075 kr	9 690 kr	11 513 kr	13 629 kr
13 - 19	7 880 kr	9 690 kr	11 513 kr	13 629 kr

Familjehemsersättning vid förälder/barnplacering enligt SoL, LVU och LSS för år 2018

Omkostnadsersättning

Beräkning av rekommenderad omkostnadsersättning per förälder för år 2018. Beloppen är beräknade på 2018 års prisbasbelopp, 45 000 kronor, och är per månad fr.o.m. januari 2018. *Individuell bedömning måste göras utifrån vilka kostnader som kan komma i uppdraget.*

Beloppen i tabellen inkluderar inte höjningen av omkostnadsersättningen 130 kronor per månad och uppdragstagare utan läggs på den ordinarie omkostnadsersättningen. Utbetalas endast av en placerande socialnämnd i en kommun.

Grundkostnad		Tilläggskostnad högsta skattefria inklusive grundkostnad	
Kronor	% av prisbasbeloppet	Kronor	% av prisbasbeloppet
4 500 kr	120 %	6 375 kr	170 %

Arvodesersättning

Beräkning av rekommenderad arvodesersättning per förälder för år 2018. Ersättningen grundar sig på löneläget för vissa yrkesgrupper inom vårdsektorn, utgår från aktuell lönestatistik och är per månad fr.o.m. januari 2018. Arvodet har räknats upp med 1,9 % för år 2018. *Individuell bedömning måste göras utifrån vilken arbetsinsats uppdraget kräver.*

Grundarvode	Exempel på förhöjt arvode	
9 690 kr	11 513 kr	13 629 kr

Vid förälder-/barnplaceringar utgår arvode - och omkostnadsersättning även för barnet.

Familjehemsersättning vid placering av vuxen enligt SoL för år 2018

Omkostnadsersättning

Beräkning av rekommenderad omkostnadsersättning för år 2018. Beloppen är beräknade på 2018 års prisbasbelopp, 45 000 kronor, och är per månad fr.o.m. januari 2018. *Individuell bedömning måste göras utifrån vilka kostnader som kan komma i uppdraget.*

Beloppen i tabellen inkluderar inte höjningen av omkostnadsersättningen 130 kronor per månad och uppdragstagare utan läggs på den ordinarie omkostnadsersättningen. Utbetalas endast av en placerande socialnämnd i en kommun.

Grundkostnad		Tilläggskostnad högsta skattefria inklusive grundkostnad	
Kronor	% av prisbasbeloppet	Kronor	% av prisbasbeloppet
4 500 kr	120 %	6 375 kr	170 %

Arvodesersättning

Beräkning av rekommenderad arvodesersättning för år 2018. Ersättningen grundar sig på löneläget för vissa yrkesgrupper inom vårdsektorn, utgår från aktuell lönestatistik och är per månad fr.o.m. januari 2018. Arvodet har räknats upp med 1,9 % för år 2018. *Individuell bedömning måste göras utifrån vilken arbetsinsats uppdraget kräver.*

Grundarvode	Exempel på förhöjt arvode inklusive grundarvode	
9 690 kr	11 513 kr	13 629 kr

Ersättning till kontrakterade jourhem enligt SoL och LVU för år 2018

Omkostnadsersättning

Beräkning av rekommenderad omkostnadsersättning för år 2018. Beloppen är beräknade på 2018 års prisbasbelopp, 45 000 kronor, och är per månad fr.o.m. januari 2018. *Individuell bedömning måste göras utifrån vilka kostnader som kan komma i uppdraget.*

Beloppen i tabellen inkluderar inte höjningen av omkostnadsersättningen 130 kronor per månad och uppdragstagare utan läggs på den ordinarie omkostnadsersättningen. Utbetalas endast av en placerande socialnämnd i en kommun.

Fast omkostnadsersättning ¹				Rörlig omkostnadsersättning ²
1-2 platser	% av prisbasbelopp	3-4 platser	% av prisbasbelopp	Enligt rekommendationer för omkostnadsersättningar för familjehem för respektive ålder.
938 kr	25 %	1 875 kr	50 %	

Arvodesersättning

Beräkning av rekommenderad arvodesersättning för år 2018. Ersättningen grundar sig på löneläget för vissa yrkesgrupper inom vårdsektorn, utgår från aktuell lönestatistik och är per månad fr.o.m. januari 2018. Arvodet har räknats upp med 1,9 % för år 2018. Ersättningen är fast och utgår oavsett om barn är placerade eller inte, inget tillägg utgår vid placering. *Individuell bedömning måste göras utifrån vilken arbetsinsats uppdraget kräver.*

1 plats	2 platser	3-4 platser
13 629 kr	19 672 kr	27 242 kr

¹ Då inga barn finns placerade

² Då barn finns placerade